

Udtalelse, 30. maj 2002

Udtalelse om inkorporering af menneskerettighedskonventioner i dansk ret

Justitsministeriet har ved brev af 1. februar 2002 anmodet Det Etske Råd om en udtalelse om betænkning nr. 1407/2001 om inkorporering af menneskerettighedskonventioner i dansk ret.

Udvalget om inkorporering har i betænkningen gennemgået de 6 grundlæggende FN-konventioner om menneskerettigheder: FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder med tilhørende protokoller, FN's konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, FN's konvention om afskaffelse af alle former for racediskrimination, FN's konvention mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, FN's konvention om barnets rettigheder og FN's konvention om afskaffelse af alle former for diskrimination mod kvinder med tilhørende protokol.

Udvalget foreslår, at tre af konventionerne inkorporeres, det vil sige, at de gøres til en del af dansk ret ved lov, således at konventionen i dens oprindelige form gøres til en del af dansk ret ved en lov, der udtrykkeligt fastslår, at konventionen gælder her i landet.

De tre konventioner, der foreslås inkorporeret, er FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder med tilhørende protokoller, FN's Racediskriminationskonvention og FN's Torturkonvention.

Det Etske Råd mener, at det er et vigtigt initiativ, at der foretages inkorporering af FN's menneskerettighedskonventioner i dansk ret. Som udvalget anfører i betænkningen, kan de ikke-inkorporerede konventioners retlige status i dansk lovgivning ikke anses for fuldt ud afklaret i alle situationer. En inkorporering kan ses som en styrkelse af borgerens retsstilling derved, at det tydeliggøres, at borgerne har en selvstændig mulighed for at påberåbe sig konventionens bestemmelser umiddelbart for domstolene og andre retsanvendende myndigheder. En inkorporering vil således skabe et lovbestemt grundlag for, at domstolene og andre retsanvendende myndigheder kan anvende de inkorporerede konventioner.

Herudover anføres det i betænkningen, at en inkorporering vil medføre øget opmærksomhed og større bevidsthed om de inkorporerede konventioner.

I forbindelse med udvalgets indstilling om at FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder med tilhørende protokoller, FN's Racediskriminationskonvention og FN's Torturkonvention inkorporeres, er det Det Etske Råds opfattelse, at det er positivt, at disse konventioner inkorporeres.

Rådet skal her særligt henvise til FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheders art. 7: "Ingen må underkastes tortur eller grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. I særdeleshed må ingen uden sit frit afgivne samtykke underkastes medicinske eller videnskabelige eksperimenter." I Danmark er biomedicinske forsøg, der involverer brug af mennesker eller menneskeligt materiale reguleret af lov om et videnskabsetisk komitésystem og behandling af biomedicinske forskningsprojekter. Loven sikrer, at der ikke kan foretages forsøg, medmindre der er indhentet informeret samtykke fra forsøgspersonerne. Der ses således ikke her at være uoverensstemmelse mellem den danske regulering og den internationale konvention, men rådet finder dog, at inkorporering på disse områder er vigtig, under henvisning til, at en inkorporering vil medføre øget opmærksomhed og større bevidsthed om de inkorporerede konventioner.

Rådet finder det ud fra disse hensyn betænkeligt, at der i betænkningen ikke indstilles til inkorporering af FN's konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder.

Udvalget anfører som begrundelse for ikke at inkorporere denne konvention, "at en yderligere inkorporering i første omgang alene bør omfatte et begrænset antal konventioner af hensyn til at tilvejebringe et bedre erfaringsgrundlag." Udvalget har i sin vurdering også lagt vægt på, at konventionen indeholder mange programklæringer men også på, at der ikke er etableret et individuel klageadgang. Endvidere har udvalget fundet, at der endnu ikke i tilstrækkeligt omfang findes fortolkningsbidrag, f.eks. i form af generelle bemærkninger fra FN-komitéen.

Det Etske Råd finder det relevant at inkorporere denne konvention på lige fod med de 3 konventioner, der indstilles af udvalget. Rådet ønsker i denne forbindelse endvidere at henlede opmærksomheden på, at FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder (1948) både omhandler borgerlige/politiske rettigheder og sociale/økonomiske rettigheder, og at disse rettigheder således skal ses i en

sammenhæng. Dette blev bl.a. bekræftet i deklARATIONEN fra FN's Verdenskonference om Menneskerettigheder i Wien (1993).

Den principielle begrundelse for inkorporering er, at signalværdien i forhold til det danske og internationale samfund om den betydning, menneskerettighederne tillægges i Danmark, er et vægtigt argument for, at også denne konvention inkorporeres.

Den konkrete begrundelse er, at konventionen indeholder bestemmelser, der har stor betydning for sikringen af borgernes rettigheder på vitale områder. Som eksempel kan nævnes artikel 12 på det sundhedsmæssige område. (Det fremgår blandt andet af artikel 12, at de i denne konvention deltagende stater skal anerkende ethvert menneskes ret til at nyde den højest opnåelige fysiske og psykiske sundhed). Artikel 12 kan blandt andet være med til at sikre en retfærdig prioritering i sundhedsvæsenet herunder at der sikres tilstrækkelige ressourcer til svage og udsatte grupper såsom døende, psykiatriske patienter og demente.

Det bemærkes i denne forbindelse, at Norge i 1999 har inkorporeret konventionen om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder.

Rådet vil endelig henvise til overvejelserne i EU i forbindelse med en mulig implementering i EU retten af EU-charteret om grundlæggende rettigheder, som også indeholder mere generelt formulerede bestemmelser om borgernes rettigheder.

Afslutningsvis bemærkes det, at de hensyn, der taler for at inkorporere de ovenfor nævnte konventioner også taler for at inkorporere Børne- og Kvindekonventionen. Der er også her tale om konventioner, som beskytter svage og udsatte grupper, som ud fra en etisk be-ragtning har krav på særlig opmærksomhed. For så vidt angår børnekonventionen henvises til, at denne konvention allerede har sat sig spor i dansk ret, for eksempel i patientretsstillingsloven (regler om 15 -åriges ret til selv at tage stilling til behandling), og at konventionen også er relevant i forbindelse med den udfordring, bioteknologien indebærer for den personlige identitet, forældreskab m.v.

Publiceret: 30.05.2002

Links from this page

1. <http://www.adgangforalle.dk/>